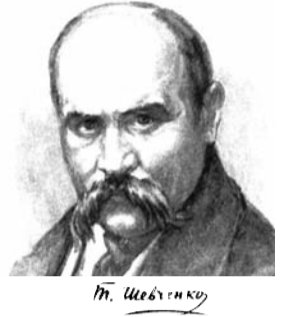

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXIII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 3-4/лютий 2012 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

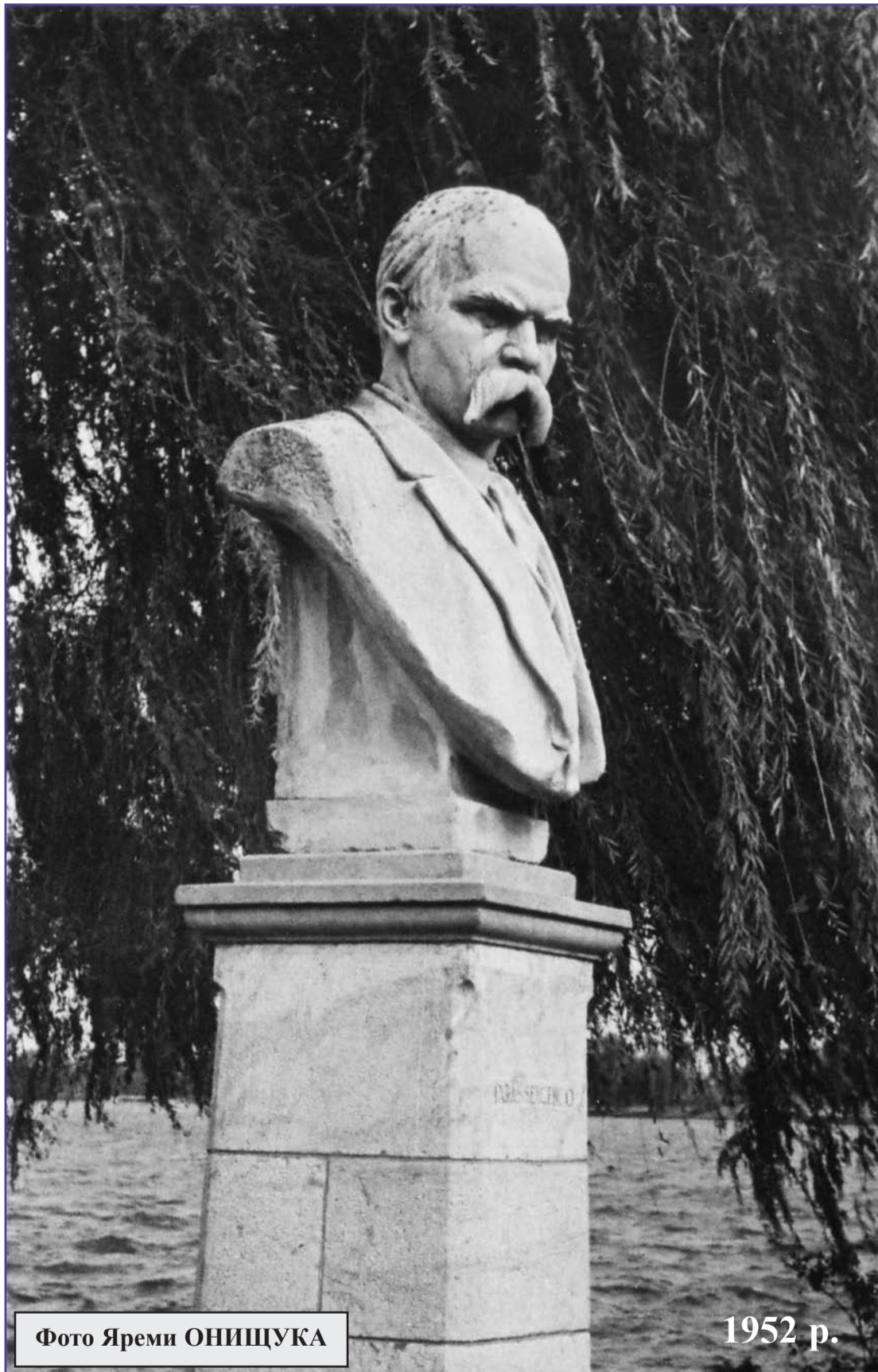

Фото Яреми ОНИЩУКА

1952 р.

У номері:

- *Хай щастить вам, пане Лібер!* ▶ стор. 2
- *Діалоги Василя Довгого* ▶ стор. 3
- *Згадаймо ще раз Ю. Ракочу* ▶ стор. 4
- *Погруддю Шевченка – 60 років* ▶ стор. 5
- *Жінки... в обцасах* ▶ стор. 6
- *Рідна Вишавська Долина* ▶ стор. 7
- *Карпатський регіон* ▶ стор. 8
- *Івану Ліберу – 80* ▶ стор. 9
- *Румунія та Україна* ▶ стор. 10
- *200-річчя Євгена Гребінки* ▶ стор. 11
- *Колядки, колядки...* ▶ стор. 12
- *Золото Чорного моря* ▶ стор. 13
- *«Біле золото» Землі* ▶ стор. 14
- *День рідної мови* ▶ стор. 15
- *Сорокаденний піст* ▶ стор. 16

ДО 60-РІЧЧЯ ПАМ'ЯТНИКА-ПОГРУДДЯ ШЕВЧЕНКУ В БУХАРЕСТІ

*...І тут, де сизь блукає берегами,
і тут, де виворочаться дороги,
і тут Шевченко ходить поміж нами,
і тут він Хрест свій носить
донездоги.*

*Та є вже честь, немовби хліб насущний,
є день, немов дора, що не в безчесті,
та нерозтросчена й грядуща, –
є Пам'ятник Шевченку в Бухаресті!
Іван КОВАЧ*

Іван ЛІБЕР

ХАЙ ЩАСТИТЬ ВАМ, ПАНЕ ЛІБЕР, І ХАЙ СПОВНЯТЬСЯ ВСІ ВАШІ НОВІ ЗАДУМИ!

Ніхто не зможе сказати такого про п. Івана Лібера. Адже за ним багато книг композицій на слова українських письменників Румунії, багато книг з фольклору, але і цілі генерації копашильських учнів, яких виховував ще з 1951 року, після закінчення Сігетської української педагогічної школи, а пізніше – Бухарестської консерваторії ім. Чіпріана Порумбеску, в любові до української мови та української пісні, батька троє гарних дітей – Толі, Івана, Сimoni – та чотирьох онуків: Лариси, Меліси, Лукаса та Амедеї, яких з дружиною, другом і супутницею життя п. Марією, вивели в люди.

Іван Лібер належить до тієї генерації випускників Сігетської української школи, яка після закінчення пішла в світ, в ті регіони Румунії, де проживає українська меншина, для того, щоб виховувати,

виводити наших дітей в люди, передавати їм набуті знання і любов до свого, українського, від відданих і славних викладачів, які через несприятливі історичні причини, що мали місце в Україні, шукали притулку у закутках Румунії і світу.

Завжди приємно поздоровляти тих наших людей, які ціле своє життя працювали і далі працюють на українській ниві Румунії, є гідними громадянами своєї країни, добрими батьками для своєї родини і добрим прикладом для молодого покоління.

Хай щастить Вам, пане Лібер, і хай сповняться всі Ваші нові задуми!

На Многії і благії літа, п. Лібер!

«ВС»

Від щирого серця вітаємо шановного п. Івана Лібера (н. 5 лютого 1932 р.) – викладача музики, збирача фольклору, відданого дописувача до «ВС», композитора, диригента хору «Зелена ліщина», голову Караісеверінської філії СУР та заступника голову СУР – з його 80-літтям!

Як сказав М. Гоголь (1809-1852): «Бути у світі й нічим не позначити свого існування – це здається мені жахливим!».

У дусі наукової українсько-румунської співпраці

(Закінчення. Поч. в попередньому числі)

Доцільна вона тим, що правильно ставить крапку над і, тобто на основу перегляду фактично майже всього написаного про Союз українців Румунії, Демократичний союз українців Румунії, Культурний союз

русинів Румунії, про спробу сконструювати гуцульську етноідентичність, на основі даних перепису населення. Та навіть на основі дебат у Парламенті Румунії Михайло Зан суто по-науковому доводить фактами, що бомбастичний заголовок його статті виражає абсолютний «пшик», факт, доказаний автором, якого цитуємо дослівно: «випадків ідентифікації себе як представників русинської етнічної групи серед українців у цій країні (Румунії – І.Р.) не зафіксовано»; «загальна кількість русинів, згідно з останнім переписом, стала предметом маніпуляцій»; «українське населення (Румунії – І.Р.) взагалі не розуміє постановки питання про окремішність русинів як етносу»; «успіхи товариства русинів Румунії є результатом оптимально продуманої виборчої інженерії та етнополітичного менеджменту»; «на виборах 2000 р. товариство русинів у повітах отримало нульовий результат», «який контрастує з результатом 2004 р.», до чого, напевно, спричинилась «виборча інженерія», багато голосів набрано у регіонах і місцевостях, в яких немає корінного українського населення; з-поміж русинських персоналій вчислено тільки Енді Варголу (1928-1987) та Богдана Драгоша Павлюка (1946-2005); «серед публікацій (союзу русинів) – двотомна праця Ф. О. Галла «Русинський апокаліпсис», Г. Фірцака – «Русини – народ несправедливо

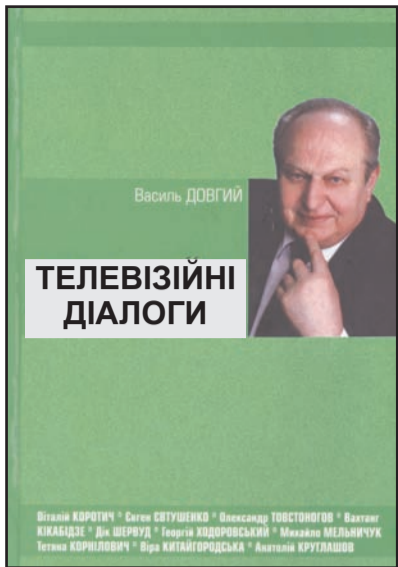
забутий», І. Мойсюка, про декламування яким (сайт союзу русинів) русинської поезії (його ж «Гімну румунських русинів», «Русі карпатської», «Веселися, Русеніє» і ін.) Зан пише, що «може скластися враження, що Мойсюк декламує українською мовою з окремими діалектними елементами»; «спроби активізувати русинський рух поки що не отримали адекватної та чіткої відповіді серед населення»; «в середовищі інтелігенції повіту (Марамуреш) акцію (Світовий конгрес русинів – м. Сігету Мармаціей, 21-24 червня 2007 р.) оцінено критично», а «в основній масі краян вона викликала неадекватне сприйняття» – «жителі україномовного села Рона де Сус відмовилися брати участь у русинському конгресі», «натомість були представлені мешканці сусіднього румунського села Рона де Жос»; «однак найбільший успіх русинського руху – це презентація в Парламенті Румунії» головою союзу русинів і їхнім депутатом Г.Фірцаком, якого «опоненти зазвичай констатують угорськомовну практику його повсякденного спілкування і заперечують щирість русинської ідентичності»; «прикметним є, – відзначає Зан, – порівняння: упродовж 2000-2004 рр. С. Ткачук виступив три рази на трьох засіданнях, Г.Фірцак, відповідно, 28 разів на 26 засіданнях парламенту (...), за цей час С. Ткачук мав більше законодавчих ініціатив (7, порівняно з 3-ма лідера русинів (...)). Степан Бучута протягом 2005-2008 рр. виступив 10 разів, подав 11 законодавчих ініціатив та 1 депутатський запит (...), у нинішньому складі 18 разів брав слово на 16 засіданнях та мав 9 законодавчих ініціатив (...); отже, за кількісним порівнянням переважає депутатська діяльність Г. Фірцака, що пояснюється популяризацією та просуванням нової для Румунії «русинської проблеми»; у Парламенті Румунії Г.Фірцак – у складі різних комісій, діяльність яких стосується внутрішнього румунського життя, і член парламентських груп побратимства з іншими державами, як Угорщина, Ліван, Аргентина, Мальта, Гвінея і

ін. Дивно, що пан Михайло Зан не згадує жодну дію на користь русинів, чи, пак, рутенців, бо так називали українців давно, у Румунії вони самоідентифікуючись як руські, що відповідає історичній достовірності.

Висновки Михайла Зана ясні, безсторонні, підтвержені незаперечними фактами і безкомпромісні: «репрезентант русинського руху Румунії досить активно просуває ідеї русинства в румунському парламенті»; в «оцінці діяльності русинського товариства в середовищі творчої інтелігенції (...) неоднозначне прийняття (...), загалом домінує іронія та критика доцільності функціонування організації»; «в структурно-функціональному плані русинський рух Румунії є досить аморфним»; «йому бракує народної легітиматії, літературної традиції, відомих культурних та громадських діячів тощо», іншими словами, русинське товариство нічого не має із належної сутності (і в такому випадку – чи воно як таке існує?), а має тільки свого лідера.

З рецензованого спецвипуску журналу «НТЕ» впливає цілий ряд висновків, з-поміж яких вчислимо три. Перш за все, нам, а головню тим, хто прагне керувати нами, слід гідно відстоювати своє, у протилежному разі, як гласить предковичне українське ж повчання, – «нас кури пригребуть». По-друге, посторонні наче змагаються толкувати нашу культуру, традиції і ін., що є знаком поваги. Але ж хто, як не ми, знає краще наші скарби? Тоді, чому нам, ніби, стояти осторонь? По-третє, якщо вже існує така практика, то чи не доцільно по-людському чи по-побратимському, було б, щоб журнал київського Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології у майбутньому присвятив би один спецвипуск багатопроблемній українській етнології Румунії?..

Іван РЕБОШАПКА

ТЕЛЕВІЗІЙНІ ДІАЛОГИ НАШОГО ДРУГА ВАСИЛЯ ДОВГОГО

«Весняні пали...», «Кордон», «Журавлиний ключ», одноактних – «Палій», «Одного серпневого дня», кількох драматичних

Василь Довгий і Євген Євтушенко

Василь Довгий, Василь Васкан та Василь Ляхович на 4-ому з'їзді Союзу українців Румунії (Бухарест, 2004 р.)

Перша зустріч підписувача цих рядків, Стеліана Груї-Яцен-тюка і Миколи Корсюка з добрим другом румунського українства Василем Маноїловичем Довгим відбулася 1992 року, коли згана вище група українських письменників Румунії, на запрошення чернівецьких благодійників-літераторів українського слова, мала честь прочитати перед прекрасними учасниками – письменниками, діячами культури та представниками чи не всієї чернівецької мас-медіа – дещо зі своїх поетичних творів, мала нагоду побрататися з ними назавжди.

Дорога до Чернівців була важкою, оскільки «подарований» нам величезний (зіпсутий) автобус ледве-що рухнувся з місця, а що було потім, то був жах... Все одно, нас троє в автобусі добралися до Чернівців, де нас зустріли теплі, щиро-сердечні люди. Після представлення нашої літератури в Румунії учасники зустрічі були практично (приємно) здивовані можливостями українських письменників Румунії, про яких вони мало-що знали, в тому числі й читачі.

Проїшов гарний, дружній Літературний вечір, в якому радіо і телебачення, представники газет і журналів мали свою роль.

Серед них – заступник Генерального директора Чернівецької державної телекомпанії п. Василь Довгий – член Національної спілки письменників України, драматург, прозаїк, публіцист, журналіст; він же автор до того часу і згодом сценарію 20-серійної телестави «Бентежний світанок», багатоактних п'єс

казок для дітей, художньо-документального роману «Розсекречений об'єкт» та ін.

Заслужений журналіст України, В. Довгий з 1978 р. – засновник і ведучий передач прямого ефіру із телефонним зворотним контактом. В. Довгий понад 15 років очолює Чернівецьке обласне Товариство «Україна-Румунія» з великою двобічною діяльністю і, зокрема, автор двох книг «Телевізійні діалоги». А як громадський діяч – удостоєний ордена Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня.

Нещодавно письменник надрукував друге видання (доповнене) книжки «Телевізійні діалоги», яку присвятив 50-

річчю Чернівецького обласного державного телебачення, книжки, опублікованої у Видавничому домі «Букрек» 2011 р., яку днями, відвідавши часопис «Вільне слово», він подарував мені з дружньою присвятою: «Вельмишановному Івану Ковачу на пам'ять про нашу нову зустріч з побажанням добра, щастя і успіхів для українства». Щиро дякую, Василю Маноїловичу!

Серед інтерв'ююваних В. Довгим визначних особистостей в публіцистичній програмі «Відповідаємо на ваші запитання»: В. Коротич, Є. Євтушенко, О. Товстоногов, В. Кікадзе, Дік Шервуд, М. Мельничук, В. Китайгородська та ін. Книга містить такі передслів'я, як «Задля консолідації українства» Б. Мельничука та «До читачів» М. Івасюка – членів Національної спілки письменників України.

Цікаво б знати, по-моєму, як відповів Євген Євтушенко про себе і його сім'ю: «Народився я 18 червня 1933 року на станції Зима Іркутської області. І так виходить, що в мені багато різної крові: в моїх жилах тече і українська, і білоруська, і російська, латиська, і навіть трохи татарської крові, і навіть польської. Як свідчать архіви, колись моїх предків вислали із Житомирської губернії за те, що вони підпалили поміщика. Бабуся моя, яка була такого дуже великого зросту, вірніше, прабабуся, навіть вбила кулаком царського урядника, і гнали моїх предків через всю Росію. Пішки вони йшли. Може, діти на підводах їхали, але всі решта, особливо небезпечні «злочинці», йшли в кайданах, збиваючи до крові ноги. Мої більш близькі бабусі розмовляли між собою польською і українською мовами. А перші вірші, які я вивчив напам'ять, були також не російські, не пушкінські, а якраз українські. Особливо я в дитинстві любив «Гайдамаків» і «Заповіт» Тараса Шевченка»...

Щиро дякуємо, Василю Маноїловичу, за прецікаву книгу!

Іван КОВАЧ

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ У ЛЬВОВІ

Будучи членом Асоціації українського церковного православного хору «Хвалим Господа» з села Верхня Рівна і заступником голови цієї асоціації, недавно я мала можливість брати участь на Міжнародному фестивалі, який відбувся у місті Львові.

Львівське крайове Ставропігійне Братство св. ап. Андрія Первозванного організувало вже XV щорічний фестиваль під назвою «Прощання з колядою», українською колядою, який відбувся 12-го лютого 2012 р., в неділю, у приміщенні Львівського коледжу з бізнесу і права.

На цей чудовий фестиваль були запрошені церковні хори зі столиці України м. Київ, з Львівської, Івано-Франківської і Тернопільської областей, а також з міста Сянока (Польща).

Разом з цими хорами в перший раз мали ми честь бути запрошеними брати участь в цьому Міжнародному фестивалі з нашим православним церковним хором «Хвалим Господа» з с. Верхня Рівна, і у програмі виступу знаходилися на 2-му місці.

Так сталося, що в суботу, 11-го лютого, наш церковний хор під проводом отця Юрія Албічука, голови асоціації, прибув до історичного міста Львів, де ми були дуже

щиро прийняті паном професором Тарасом Дмитриком, головою Братства, та Юрієм Федівим, заступником голови Братства і керівником недільної школи «Християнська надія» церкви Успіння Пресвятої Богородиці міста Львова.

Поміж іншими з присутніх ми дізналися, що заступник голови Братства Юрій Федів якраз сповнив 30-ліття, і всі ми побажали йому у цей ювілей здоров'я, мудрості,

(Продовження на 13 стор.)

Симона ЛЕВА,
викладач релігії с. Верхня Рівна,
Мараморощина

◆ НАШІ СТАРОЖИЛИ ◆ НАШІ СТАРОЖИЛИ ◆ НАШІ СТАРОЖИЛИ ◆

СТАРОЖИЛ І ВЕТЕРАН ВІЙНИ – ІВАН САКАЛА

Народився 5.06.1921 року у селі Вишавська Долина. У 1942 році його взяли до війська у Мадярицину, надалеко Будапешта, у місцевість Сопібопегей у військову частину – гейнушко – (mitraliere).

Через деякий період попав у полон до «руських», тобто до Радянської армії, у місто Дніпропетровськ.

Там на нього чекав голод, холод, воші, але головне, що він вижив.

Пробув у полоні до 25.05.1944 р., після якого перейшов добровольцем до чеської армії, до якої брали: українців, румунів, чехів, словаків.

Добровольцем дійшов аж до Праги – 1945 році будучи на трансмісії – (plutonier major).

У Празі закінчив свою місію разом із закінченням війни в травні 1945 року.

Президент Чехії Бенеш просив добровольців залишитися у Чехії і він забезпечить їм все необхідне для їхнього проживання, але любов до рідних, до свого села перемогла, і він повернувся додому.

– Повернувся бідувати, – сумно каже вуйко Іван.

В 1947 році він оженився із односельчанкою, і в їхній сім'ї народилося

п'ятеро дітей. Двоє померли, а троє залишилися в живих.

Старший Іван – працював шофером на залізниці м. Сігету.

В нього одна дочка. Тепер його сім'я живе у селі Миково – біля Сігету.

Дочка Анна віддалася за бистрянського хлопця і виростила трьох синів. Після смерті мужа одружилася вдруге і в неї народився ще один син. Три старші сини вже одружені, в них ростуть діти.

Дочка Анна переселилася із Вишавської Долини до Великого Бичкова. разом із нею живе і вуйко Сакала.

Дочка Марія найбагатша на дітей. В неї п'ять дочок і один син.

Вони живуть у Великому Бичкові.

Я запитала, скільки в нього правнуків, а він відповів, що знає тільки число внуків, яких є одинадцять, а правнуків не пам'ятає, скільки всіх є.

На роботі пробув 46 років. Працював на залізниці, а також на E.G.C.L. – у місті Сігеті.

Пенсія у нього 640 лейв, і ще, як ветеран, отримує 120 лейв.

Минулого року, 5.06.2011 року, йому виповнилося 90 років, але він ще ходить до церкви, відвідує своє рідне село, в якому прожив багато років.

Цього Різдва ходив колядувати до своїх рідних, у Вишавську Долину, і самий повертався до Бичкова.

Бажає і молиться, щоб Всевишній Господь обдарував його здоров'ям, щоб прожити ще хоча б кілька років, і радіти такій великій його родині.

Я від душі бажаю, щоб так сталося!

На многая літ, вуйку Іване!

Марія ЧУБІКА

ЗГАДАЙМО (ЩЕ РАЗ)

ДОБРИМ СЛОВОМ ЮРІЯ РАКОЧУ

(1908, Жадова, Україна – 1991, Марицея, Румунія)

До 2011 р. кожного року Юрій Хом'юк, сусід викладача-поета Юрія Ракочі, писав про свого колишнього викладача в часописах СУР, і я кілька разів...

Та в 2011 р. Юрій Хом'юк, мій ровесник, колега V-VIII класів (і під час нашого студентства) відійшов у вічність, – хай йому буде земля пером-пухом!

Цього року я децю напишу про колишнього мого викладача української та російської мов. Він викладав дуже серйозно ці дві мови. Ми, дітлахи, були дуже раді, коли пан професор казав: «А тепер – 10, або 4» (Десять, або чотири, – це були оцінки). Що це означало? Пан професор ставив запитання, а учні, котрі хотіли відповідати, піднімали руку. Хто відповідав правильно, діставав 10 (десять), а хто промахнувся, одержував 4 (чотири).

Чесно кажучи, учні вчилися добре, були чемні, а ще пан Юрій Ракоча говорив нам багато про опришка Олексу Довбуша.

Коли я оженився, то став сусідом пана професора. Пригадую, як всі учні казали йому: «Добрий день, товаришу професор!» А він кожному відповідав: «Добрий день, ангелику Божий!».

Юрій Ракоча сердився, коли йому казали «Пане!».

Коли я заходив до нього у хату, він дуже радувався. Ми багато бесідували. Пан професор ставав на коліна, я теж ставав, і ми казали: «Отче наш». Після цього пан професор витягав з-під лавиці склянку з горілкою, зі всіляким зіллям, наливав у дві маленькі «порційки», і ми, «махнувши» по дві, розходилися...

Іноді він заходив до мене в гості, дуже мало їв, сидів кілька хвилин, а потім казав: «Я не хочу запізнити на свою програму. Йду в ліс – чути і слухати Бога!».

Не раз мені казав: «Миколо, мене дуже переслідували». Хто? Сикурітет! Чому? Тому, що я говорив завжди правду. І коли на однім з'їзді педкадрів Радівецького району

його дуже гостро засуджували, навіть і його знайомі («приятелі»?); Дуже «пискали», але, сідаючи на стілець, він сказав: «Erare humanum est!».

Не забуду сказати, що коли приходив до мене у гості, і я просив пана, щоб ще посидів, він завжди відповідав: «Прийшов незапрошений, йду небитий, так, що все гаразд!».

Кінчаю мій матеріал так:

«Коли шумить смерека,
І ліс коли гуде,
В моїй душі то спека,
То рясний сніг паде...».

Так звучить моя одна улюблена його поезія...

Якби на 7.03.1991 року серце пана Юрія Ракочі не перестало битися, то на 14.03. 2012 року він мав би сповнити 84 роки...

Микола КУРИЛЮК,
колишній учень

П.С.: Слід нагадати читачам, що Ю. Ракоча друкувався виключно в «Новому віці» та його «Літературному додатку», редактором якого був І. Ковач, опісля – у «Вільному слові». Це треба також знати, як не як...

ПАМ'ЯТНИКУ ТАРАСУ ШЕВЧЕНКУ В БУХАРЕСТІ – 60 РОКІВ

...Діялося це 1952 року, коли в Румунії розцвітала «незламна, вічна дружба румунського народу з народами великого Радянського Союзу». В той час у всій Румунії, а головню у великих містах, як Яси, Клуж, Тімішоара, Брашов, включно в Бухаресті, але і в інших містах, були вулиці, які мали імена різних – головню російських – учених, письменників, композиторів, героїв Вітчизняної Війни, політичних діячів Радянського Союзу. Існували книгарні «Cartea rusa». На різних святах було актуально представляти артистичні програми з піснями і танцями – переважно російськими – народів СРСР. Все діялося тоді під проводом ARLUS (Румунська асоціація для зміцнення зв'язків із Радянським Союзом). Саме у той час, у таких обставинах, у Бухаресті в парку Херестреу було поставлено пам'ятник-погруддя великому національному поетові України Тарасові Шевченку. Місце, де його поставили, не було вибрано випадково. Це було на березі озера, коло плакучих верб. Це місце підходило дуже добре, нагадуючи таким чином вірші Шевченка:

«Ре́ве та сто́гне Дні́пр широ́кий,
Серди́тий ві́тер заві́ва,
До́долу ве́рби гне́ висо́кі,
Го́рами хви́лі підні́ма».

Бо справді навколишній краєвид, озеро і верби, які хилились від буйного вітру, нагадували його слова.

Пам'ятник-погруддя Великому Кобзарю був здійснений влучно, – вираз лиця Шевченка виглядав так, начебто він задумався:

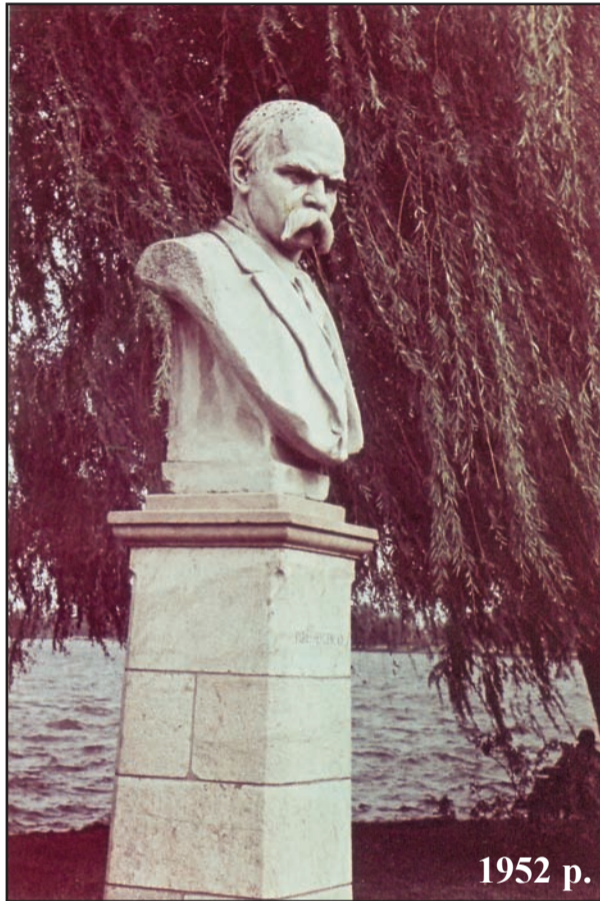
«Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині,
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині».

Та ніщо і ніхто його не покидав, а, навпаки, місце пам'ятника, його присутність стало любимим місцем українців, головню з Бухареста – вони часто приходили в парк, зустрічалися там, щоб біля цього пам'ятника віддати шану, уклонитися Великому Кобзареві, поставити квіти і поруч нього посидіти, захопитись власними роздумами і Шевченка не забути «...пом'янути незлим, тихим словом»...

...Роки минали, мінялися часи й провідники, змінилося – не офіційно – і ставлення Румунії щодо зв'язків і відносин до Радянського Союзу. З часом перестали існувати книгарні, де продавалися переклади російських (дуже рідко і українських) авторів, були змінені назви вулиць, чимраз рідше відбувались артистичні програми, які включали радянські пісні і танці; те ж саме було і по радіо, в кіно зменшувалось проектування радянських фільмів... На жаль, у той час дійшлося і до того, що не дозволялось святкувати Т. Шевченка – «Шевченківське свято», – оцінювали, що то є проявленням «українського націоналізму».

І все ж таки, всупереч цього всього, пам'ятник Т. Шевченку залишався на своїм п'єдесталі у романтичній куточку парку Херестреу...

І продовжували приходити і зустрічатися біля нього українці, бо там вони могли відчутти дух Шевченка, національну гідність і духовне відродження, там вони себе почували ближче до України...

1952 р.

1998 р.

І так роки минали, але на обрії передбачалися ознаки політичних і соціальних змін. У Європі, головню в східній, почали відбуватися важливі події. Також і в Румунії. Чорні хмари купчилися і загрожували, але пробивались і світлі, сонячні промені, які вістили нову епоху, нове життя, свободу і новий

соціальний лад. І саме у цей час пам'ятник Шевченку в Бухаресті був вандалізований і знищений разом з деякими іншими пам'ятниками минулої соціалістичної епохи! Пам'ятник, який витримав різні події стільки років, саме тоді був знищений!

Здоровий глузд, будь-яка чесна, добре націлена людина не може зрозуміти, пояснити собі такий вандалський вчинок відносно українського національного поета, представника світової культури – Тараса Шевченка.

Але, у 1998 році, пам'ятник-погруддя Т. Шевченку появився знову у парку Херестреу. Це вже був новий пам'ятник роботи українського скульптора Геннадія Єршова. Ця важлива подія була можлива завдяки старанню Союзу українців Румунії, Посольства України в Румунії, Примарії Бухареста і Міністерства культури Румунії.

Новий пам'ятник трохи відрізняється від попереднього, вираз обличчя Т. Шевченка трохи змінений, його погляд менш задуманий, навпаки, виражає рішучість, упевненість у щасливу майбутність, неначе на заклик:

«Розкуйтеся, братайтеся,
у чужому краю».

Навіть і положення та навколишній краєвид інакший, вже немає високих верб, позаду пам'ятника видно хвилі озера Херестреу та небо. Двомовно, порумунськи і по-українськи, написано ім'я Тараса Шевченка.

І знову коло цього пам'ятника збираються, зустрічаються українці, щоб знову почути тут нашу мову. У березні, коли святкують Шевченка, зложують вінки і квіти, при цій нагоді лунають пісні на слова поета, знову чути його «Заповіт».

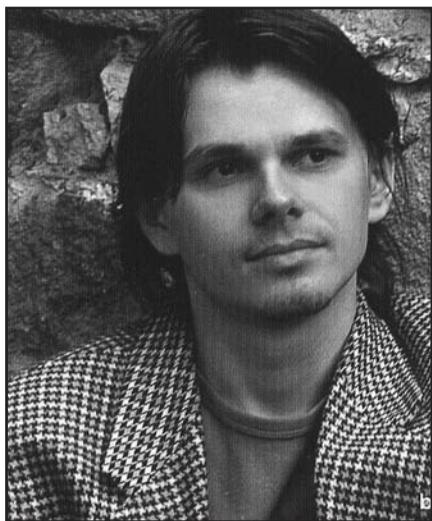
Пам'ятник Тарасу Шевченку в Бухаресті був першим у Румунії, але, здається, і першим у Європі (окрім України). Останніми роками у Румунії було поставлено такі погруддя і в Негостині Сучавського повіту, у Сату Марє і в Тульчі. Намірено поставити такий пам'ятник і в Сігету-Мармації, де існує український лицей, який носить ім'я великого поета.

Щодо пам'ятника Тарасу Шевченку у Бухаресті, який, наперекір усім негодам, утримується, – то ж можна сказати, що він був, є і останеться.

П.С. Слід нагадати рим, хто цього не знає, що в Бухаресті поблизу колишнього ринку Галаць, нинішнього – Джемень – існує здавна вулиця ім. Тараса Шевченка (н. р.)

Ярема ОНИЦУК
Фото автора

1. – Перший (колишній) пам'ятник Т. Шевченку в Бухаресті (1952 р.)
2. – Теперішній пам'ятник роботи скульптора Г. Єршова (1998 р.)

О. ВОЙТОВИЧ

ОЛЕКСАНДР ВОЙТОВИЧ: ЖИВОПИС – ЖІНКА... В ОБЦАСАХ

Розмова/2003

Феміда/2006

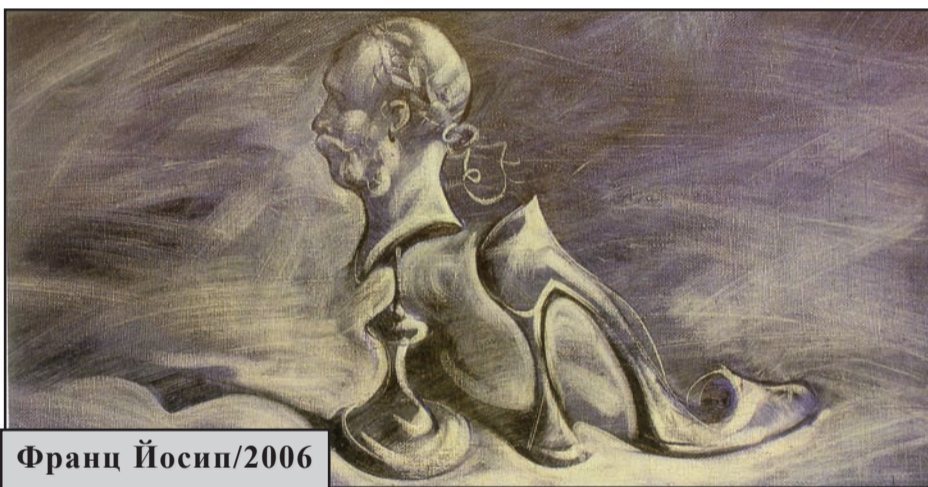
Дуже важко нам пишеться. І мені самому. Адже, як зрозуміти, щоб чи не жоден з-між наших часописів не написав про одного з українських величайших художників, картини й рисунки якого – львів'янина О. Войтовича – заслужили ще однієї виставки (в 2006 р.) в Бухаресті, в престижному Культурно-інформаційному центрі Посольства України в

(тоненький) альбом львівського художника 1971 року на-

тина жінки не є тим, чим сама вона є насправді, картина – це насолода! Насолоджуйтесь!..», – як написав у передслов'ї до альбому відомий критик мистецтв, любитель творчості молодого художника Богдан Шумилович.

Мабуть, ніхто, як Шумилович, не зрозумів художника Войтовича, оскільки він в своїх додатках сказав і те, чого гетерогенний любитель

Історик мистецтва Крістіна Морчілло Елез (Іспанія) написала про концептуальність «магічних творів» Войтовича: «Те велике в його творах базується на тому, що, оглянувши їх, з'являються не лише зорові відчуття, а підсвідомо починаєш відчувати

Франц Йосип/2006

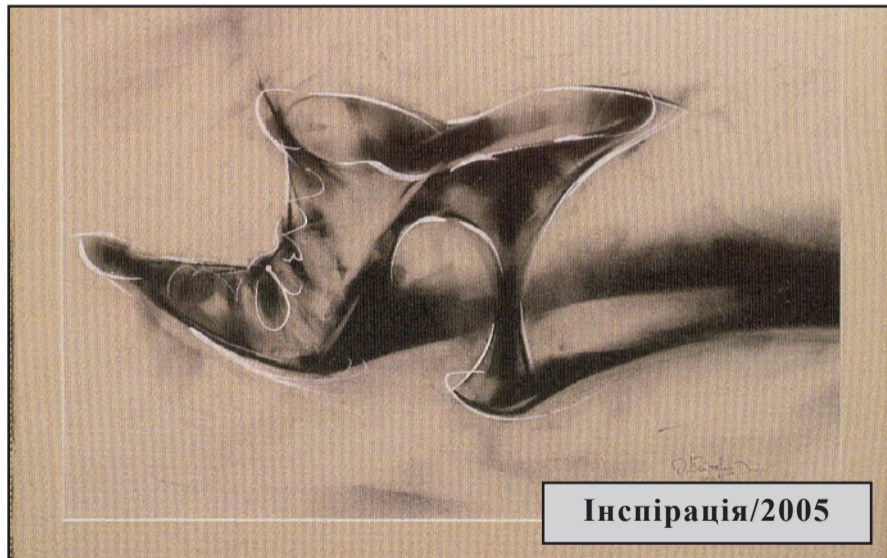
Мартіні/2004

родження, випускника Львівського коледжу мистецтв ім. І. Труша та Львівської Академії Мистецтв – О. Войтовича.

Вже з 1994-ого року у молодого художника були особисті і групові виставки, спочатку у Львові, потім у Кракові, Ужгороді, в пленері Ліон-Анті-бу-Париж, Толедо, Луго, Мадрид, Будапешт... І т.д., і т.д. Й

чимало інших, зокрема, багато персональних.

До 2006 р. він був учасником 33-х виставок, групових та персональних, в яких жінка в її обцасах та алегоріях набирала окремих символів, адже: «...Кар-

Інспірація/2005

живопису не здатний сказати: «В Аристотелевій теорії про уяву (...) пам'ять розглядається як спосіб перетворення чуттєвих переживань в ментальні картини. (...) В більшості чоловічої половини людства обцас, як дуже незвичайна форма, викликає спогад про жіночу грацію та красу. (...) Чуттєві переживання, пов'язані з жінками, перетворюються у ментальні картини, які вже, як «спогад про спогад», присутні в живописній картині. Візуальний обцас Войтовича – це алегорія жінки».

густий дим атмосфери кабаре, запах парфумів, чути музику та стукіт каблуків, і саме тоді усвідомлюєш, що неможливо буде забути твори Олександра Войтовича»...

Румунії, розміщеному в самому центрі м. Бухареста?

Та нічого, бо й пізніше... не пізно.

Після «чималих» років і я натрапив на пречудовий

Були і є ще серед нас талановиті художники і цінителі живопису. Тільки немає, на жаль, кому про нього написати, чи, може, лише час надто... куций для всіх наших такезних великих і такезних маленьких, як нам здається, само собою, проблем?..

Іван КОВАЧ

ДЕЩО З МОЇХ ДУМОК ПРО РІДНУ ВИШАВСЬКУ ДОЛИНУ

Одне з найкращих гірських сіл Мараморощини – це моє рідне село Вишавська Долина, назва якого походить від річки Вишавки, яка вливається в Тису, а обидві в'ються, наче змійки, з кришталево-чистою водою, обкружаючи село, і дружно, наче дві сестрички, обнімаються і продовжують нести свої води аж до Дунаю. У селі, яке межує з Україною, живуть українці, добрі християни й господарі, гуцули, яким дороге все рідне, прекрасні пісні-коломийки, звичаї та обряди.

Село оточене зеленими лісами й полонинами, а вершина Минчіл, мов сторожа, наглядає з своєї висоти. Куди тільки глянеш оком, природа весела, сади зеленіють, а взимку сонечко не гріє, – один сніг біліє. Краєвид нашого села, самобутня культура й побут, мова наших гуцулів пробуджують в гостей цікавість до цього краю. Той, хто був на одному весіллі в нашому селі, не може забути чудові коломийки, танці (тръопоти), а головню звичаї, які ще, дякувати Богу, зберігаються. Щоб продовжувались ці звичаї і щоб молоде покоління їх не забувало, то пану Миколі Марічеку, директору Будинку культури, спало на думку створити фольклорну групу під назвою «Гуцульський плай», яка бере участь в різних фестивалях, організованих СУР, або Міністерством культури, в якому нас репрезентує пані Ярослава Колотило, дочка села. Вони також були в Польщі й Україні, представляючи давнє гуцульське весілля. Казав по-кійний Гаврило Клемпуш:

*Та співанки не забуду
До гробової дошки,
Чи сумний я, чи веселий,
Співаю потрошки.*

Щодо зберігання традицій хочу принести подяку Юлії Пойнар та її дочці Юлії Лупшак, які відновили вишиванки для сорочок і гуцулок.

Кожного року в селі, за допомогою фінансової підтримки СУР, відбувається День української культури, в рамках якого ми відзначали 100-річчя від народження Г. Клемпуша, а минулого року на сцені виступили поети Марія Чубіка, Юрій Павліш, Марія Опрішан, Дм. Коренюк. В серпні комуна Бистрий відзначала 600 років свого існування, в

склад якої входить і наше село. З цієї нагоди була представлена «Монографія комуни».

Багато доріг на світі, якими пішли й наші гуцули, які обов'язково повер-

чим? Я дам відповідь. Тим, що на свято прибули, щоб віддати пошану отцеві Юрієві, священники, монахи й монашки, які походять із нашого села (на жаль, не всі), бо розповсюджені по різних румунських церквах й монастирях, навіть і в Америці та Великобританії. Своїми милозвучними голосами заспівали «На многая літа!», хвилюючи присутніх. Між ними знаходились дві монашки, сестри отця Юрія. Слід підкреслити, що з нашого маленького села вибрали монашеське життя 10 монашок, 5 монахів та 6 священників.

Не можу забути й школу, в якій вперше заснувався клас з викладанням українською мовою (учительки Люба Онужик, Марія Чубіка), а потім слідували Юра Онужик, Мірча Глодян і виховательки Греченюк Нарчіса, Грінь Зірка, Марічек Моніка. Для наших учнів українська мова – це предмет, якого учні вивчають не факультативно, а залюбки, відчуваючи її красу та ніжність. Директор школи, пан Василь Онужик, старанно піклується, щоб учні були забезпечені підручниками, щоб українська мова викладалась 4 години тижнево. Але й учні, старанні, віддячують добрими результатами на Олімпіаді української мови, на Конкурсах української поезії, на Міжнародному конкурсі ім. Петра Яцика (тепер ім. Т. Шевченка).

Кожного року в нашій школі відбуваються свята: День рідної мови, День матері, 1 Грудня, День Святого Миколая.

19-го грудня учні перших класів (учителі Сакалош Марія та Глодян Мірча), п'ятого класу (Юлія Молдован), шостого класу (Лідія Співалюк), шкільна вокальна група (керівник Греченюк Нарчіса) представили чудові колядки і вірші та сценету, присвятивши її Великому Чудотворцю Миколаю.

Було б чого написати про наше село. Але це можна висловити словами нашого Гаврила Клемпуша:

*Будь благословенна,
Вишавська Долино,
В тобі світ побачив
Дорогу родину!*

Ледія СПІВАЛЮК

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНІЧНОГО НАСЕЛЕННЯ МАРАМОРОЩИНИ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

(Закінчення. Прод. з попереднього числа)

Велике значення для розвитку національної культури мала підготовка та навчання молодих спеціалістів у вузах України. Це дало змогу виробити систему викладання українською мовою та створити на цій основі українські початкові, середні школи й ліцеї.

Випускники українського педагогічного ліцею працюють у сільських школах. Частина з них вступає до вищих навчальних закладів. Нині в сільських школах українських сіл Мараморощини українська мова вивчається лише три або чотири години на тиждень, а також вивчається як предмет історія традицій в 6-7 класах. Одна з гострих проблем українського шкільництва є відсутність українських підручників. Щоб зберегти українську самобутність у краї, треба відроджувати і розвивати українську культуру. Слід також періодично організовувати засідання та з'їзди українських учителів та всіх інтелектуалів Мараморощини.

Втілення в життя цих проектів може змінити ставлення самих українців до українського шкільництва. Поліпшити перспективу розвитку українських шкіл можна також при активній матеріальній підтримці і допомозі з боку як Румунії, так і України.

Етнічна ізоляція українців Мараморощини після першої світової війни і до 1990 р. позначилася на їхніх етнокультурних особливостях. Незважаючи на природні асиміляційні процеси, українська спільнота Мараморощини виявила патріотизм та стійкість у збереженні етнічної належності, мови і культурної спадщини.

Нині усі національні меншини в Румунії прагнуть самовизначитися та відродити втрачену національно-культурну спадщину. Для українців особливо важливим є налагодження контактів з Україною. Україна та Румунія як сусідні держави визначили напрями співробітництва у сфері національних відносин, що ґрунтуються на взаємовигідних засадах і партнерстві. Для зміцнення демократії та державного суверенітету обох країн основне значення має Двосторонній договір про добросусідські відносини між ними.

Підписання цього документу започаткувало новий історичний етап розвитку українсько-румунських відносин в цілому, а також створило передумови інтеграції Румунії до Європейського Союзу, де засадничими принципами є мир, взаєморозуміння, безпека та партнерство. Україна і Румунія, відповідно, задекларували свої добрі наміри і зобов'язалися поважати права людини та свободу слова.

До української меншини в Румунії належать громадяни, які добровільно визначають свою національну належність; те ж стосується румунського населення в Україні. Румунія і Україна зобов'язуються забезпечити повну рівність особам, які належать як до національних меншин, так і до етнічної більшості населення. З метою захисту та

підтримки інтересів етнічних меншин їм надається право відновлювати, зберігати та розвивати власну культуру, мову і віросповідання, а також право виступати проти будь-якої спроби штучної асиміляції. Обидві сторони дбатимуть про те, щоб надати змогу національним меншинам отримувати освіту рідною мовою. Українці в Румунії можуть також створювати свої державні навчальні заклади. У 1997 р. відновив свою діяльність Український педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка у місті Сігету Мармаціей повіту Марамуреш. Українська спільнота має право на заснування власних організацій, товариств релігійних центрів та освітніх центрів, установ тощо.

Після підписання Базового договору 14 листопада 1997 р. були укладені угоди між представниками державних установ та неурядових організацій повіту Марамуреш (Румунія) та Рахівського району Закарпатської області (Україна).

м. Вішеу де Сус (повіт Марамуреш)

На даний час різними румунсько-українськими урядовими та неурядовими організаціями упроваджено декілька транскордонних проектів, фінансованих Європейським Союзом. Асоціація місцевого розвитку ім. Івана Кривана (село Кривий, Румунія) спільно з Карпатським біосферним заповідником, упровадили транскордонний проект „Соціально-економічний розвиток мікрорегіону: «Долина річки Рускови та Рахівський район». А також був упроваджений транскордонний проект «Полянський шлях» сільськими місцевими радами Полян, повіт Марамуреш, Румунія, та Зелене, Івано-Франківська область, Україна! Метою проекту є відкриття прикордонного пропускного пункту у Марамороських горах та прокладання дорожніх шляхів. Особливе значення для розвитку туризму мало б відкриття прикордонного пропускного пункту у комуні Бистрий, повіт Марамуреш, та в селі Хмелів, Рахівський район, Закарпатська область.

У регіоні одне з важливих питань сьогодення є створення білатерального румунсько-українського біосферного резервату „Гори Мараморощини” на основі Карпатського біосферного резервату та Природного парку «Гори Мараморощини» з окремими адміністраціями. Відомо, що біосферні резервати передбачають збереження природної та культурної спадщини корінного населення.

Між адміністрацією Рахівського району Закарпатської області та неурядовими організаціями повіту Марамуреш, мерією міста Вішеу де Сус (повіт Марамуреш) та мерією міста Рахова налагоджені контакти у сфері культури. Подібні заходи в культурному житті населення цього регіону мають на меті підняти рівень національної свідомості, освіти, відновити звичаї й обряди, відродити фольклорну спадщину.

Розгортання культурних зв'язків виявляється у розширенні обміну між творчими організаціями, спілками, закладами культури, науки й освіти України та Румунії. Укладаються угоди про співпрацю університетів та інших навчальних закладів, науково-дослідницьких центрів обох країн. Доцільним у цій сфері є взаємообмін учнями, студентами та науковцями. Таким чином багато українців, – випускників румунських ліцеїв з Мараморощини, скориставшись можливістю, – навчалися у вищих навчальних закладах Львова, Ужгорода та Івано-Франківська. У майбутньому необхідно розробити програму відносно продовження набору студентів українського походження з Румунії і надання стипендій та різних пільг. Підготовка в україномовних закладах спеціалістів-педагогів з різних галузей – єдиний гарант запровадження українського шкільництва та національно-культурного відродження на території, де компактно проживають українці.

Великої ваги набуває прикордонна співпраця, від якої залежить успіх у співробітництві між обома державами, розвиток економіки. Нині вдосконалена та спрощена процедура перетину кордону та митного контролю для прикордонного населення повіту Марамуреш та Закарпатської області. Так, у 2007 р. президентами обох держав, Румунії та України, був відкритий міжнародний автомобільний пункт пропуску Сігет-Солотвино.

На міжнародному рівні піднімаються економічні та екологічні питання регіону, спостерігається розвиток та поглиблення економічних зв'язків як в державному, так і у приватному секторах економіки Закарпаття та повіту Марамуреш. Українські і румунські підприємці почали налагоджувати між собою економічні та торговельні зв'язки, враховуючи економічний і трудовий потенціал території. Така співпраця створює підґрунтя для розвитку вільної економічної зони та інтегрування України до Європейського Союзу.

У перспективі, розвиток екотуризму, агротуризму та інших форм туризму на міжнародному рівні може підняти економічний та соціальний рівень життя населення в даному регіоні, через відкриття залізничного сполучення між Румунією та Україною „Центр Європи” по трасі Київ – Львів-Рахів-Сігет-Бухарест” з метою використання туристичного потенціалу унікального регіону.

Василь КУРЕЛЯК,
доктор географії

ІВАНУ ЛІБЕРУ – 80

80-річчя – поважний вік людини! Мало кому вдається доходити до такого віку. Можна тільки поздоровити нашого композитора, диригента, етномузиколога проф. Івана Лібера і побажати йому багато здоров'я, сили праці, щасливих і легких днів разом з його родиною у колі друзів, знайомих, разом із членами хору «Зелена ліщина», «Голосом українців», з усіма, хто поважає його музичну діяльність, всю працю на ниві українства.

Хто Іван Лібер?

Він українського роду. Родився 5 лютого на марамороській землі в селі Русково 1932 р. Доля його привела 1951 р. у Банатський край, в с. Копашиль, вчителювати в музиці та математиці. Пізніше, закінчивши вищі студії в Бухарестській консерваторії, він віддав повністю музичній праці в школі.

Іван Лібер мав велике щастя мати таку дружину, як п. Маріка, яка завжди допомагала в його праці, разом старалися, щоб краще

Пізніше був заснований гурт молодих дівчат «Копашильянка». З такими гарними піснями дівчата веселили публіку в Клужі, Верхній Рівні, в Тімішоарі, Решіці і в інших зонах країни.

Довгий період, між 1958-1989 рр., працював директором восьмирічної школи с. Копашиль, – 32 роки вніс свій престижний вклад як керівник школи, залишив тут все, що найкраще і добрі діла. Будучи кілька років вихователькою в школі, я мала нагоду пізнати краще п. директора І. Лібера і весь педколектив вчителів, на яких покладав він надію, бо для них навчання, виховання дітей, культурна діяльність приносили гарні результати. Пам'ятаю, що цілий колектив мав відмінну поставу: мужчины – в костюмах, краватках, жінки, гарно одягнені всіма, були прикладом для учнів, для села, завжди між ними було змагання. Панувала в школі повага до всіх, бо всі любили працю. На превеликий жаль, так забувається їх труд... Вони ж заслуговують багато пошани.

За його творчість і активну культурну працю 2011 р. Карашсеверінська повітова рада нагородила п. І. Лібера дипломом «Почесний громадянин». Він також є членом Союзу виконавчої творчості Румунії.

Завдяки його диригентству хор «Зелена ліщина» брав участь у багатьох фестивалях меншин у різних повітах, за межами країни: в Словаччині, Сербії та в Україні (в Закарпатті і в Чернівцях).

Після Революції з 1989 р. дуже плідною праця І. Лібера була з Ю. Семенюком в культурній діяльності Банату. Тим, що створив дотепер, він зайняв одне з чільних місць в нашій українській еліті, міг би стати прикладом багатьом українцям. Разом з його прибуттям у Банат відкрилися ворота для української пісні.

Особиста зброя, з якою боровся, – це були пісня, нотні лінійки і гарні репертуари. Написав протягом років чимало статей в наших українських часописах.

В розмові з композитором І. Лібером він згадав найкращі моменти з його життя, які не може забути. Велике задоволення мав тоді, коли став учителем, потім, коли був побудований Музичний кабінет в Копашильській школі, тоді, коли вийшла з

Сім'я ЛІБЕР

Іван ЛІБЕР і «Зелена ліщина»

вирішувати всі заходи. І так І. Лібер і дружина Маріка, яка має сильний характер, працювали разом в українській справі і в сімейному житті.

Писати, або говорити про І. Лібера, дуже важко, бо його шкільна праця і музична діяльність дуже поширена. Але і дуже приємно, бо він засіяв духовний світ українськими піснями, які будять в людських серцях почуття радості, любові і чарують наші душі.

Я певна, що діяльність п. І. Лібера протягом 60 р. не можна описати. Прийшовши до Банату, знайшов міцний ґрунт в шкільній праці тими часами – багато учнів, створив мішаний хор і шкільний хор дещо пізніше. Пам'ятаю, що 10 березня 1952 р. був перший його хоролий концерт в селі Копашилі.

Багату діяльність мав шкільний хор. Починаючи з 1959 р., він виступав на різних фестивалях кожного року: і на фестивалі ім. Тімотея Поповіча в Караш-Северіні, в с. Марга.

Потім народилась «Зелена ліщина», яку І. Лібер ростив і поливав не водою, а музикальними нотами і гарним репертуаром. З нагоди 50-річчя від заснування хору були написані гарні вірші, присвячені Копашельському хору.

Бог обдарував Івана Лібера музичним талантом, його творчість, його невтомна праця, збереження української народної пісні мали завершення тоді, коли побачили світ його збірники. Стали улюбленими пісні, як: «Ой зацвіла ліщинонька», «Посадив я черешеньку», «Тече вода з-за города», «Зелена ліщина» і інші. Поклав на музику поезії різних українських поетів.

В минулому році, після фестивалю колядок в Сігеті, на вечері урочистій у великому залі два знамениті хори – «Зелена ліщина» і «Ронянські голоси» – виконали пісні «Марамориш, рідний краю» і «Банати, Банати», а поруч з ними стояли митці такої вдалої праці – І. Лібер і Ю. Павліш.

Перший збірник Лібера появився 1972 р. – «Українські пісні для I-VIII класів», а потім інші збірники пісень для учнів, потім, 2005 р., антологія «Зелена ліщина», антологія українських пісень на слова українських поетів, українські народні пісні «Ой у полі три криниченьки». В співпраці з кандидатом філологічних наук з України, з Ужгородського університету, проф. д-ром, етномузикологом Іваном Хлантою, в 2009 р. появився збірник «Пісні українців Банату», збірник «Пісні для дітей» (для дошкільнят і дітей шкільного віку).

друку перша його збірка пісень, задоволення святом з нагоди 50-ї річниці від заснування хору «Зелена ліщина».

Інший знаний момент – свято сім'ї: 50-річчя від одруження.

Велику втіху мав, коли появилася антологія 2003 р. українських пісень «Черешневий цвіт». Крім задоволення, мав і сильне незадоволення 1994 р. з виходом на пенсію, дуже тяжко розлучився з школою, великий жаль мав, бо його життя було твердо пов'язане з процесом виховання і навчання учнів, бо його характеризує відкритість до людей, чемність, свідомість, повага до кожного, завзятість до праці.

Сподіваємось, що і в майбутньому І. Лібер буде дарувати нам нові пісні, нові збірники. Знову ж бажаємо здоров'я, сили праці, успіхів для завершення всього задуманого у вашій праці, пане Лібер, щоб не покинула вас енергія і рішучість, бажаючи вам щиро-сердечне «На многая літ!».

*Не забуваймо нашу пісню,
Яка звучить і в місті, і в селі,
Професору, що славнозвісний,
Кланяймося аж до землі!*

Анна БЕРЕГІЙ

З нагоди 20-річчя встановлення дипломатичних відносин між Румунією та Україною

Нещодавно у Культурно-інформаційному центрі України в Румунії відбувся круглий стіл, присвячений встановленню дипломатичних відносин між Румунією та Україною. На круглий стіл були запрошені знамениті особи, які прочитали вітальні листи: Віорел Котик, Юрій Вербицький, Юліан Фота, Джорджіан Поп, Адріан Чорояну, Резван Теодореску, Сорін Молдован та Іван Робчук. У своїх виступах румунські і українські науковці (Валентина Веселова, Адріан Чорояну, Олександр Добржанський, Петре Оту, Василь Кептару, Мирослав Дністрянський, Шербан Чокулеску, Ігор Зінько та ін.) висвітлили румунсько-українські відносини. Слід зазначити, що В. Веселова, директор Центру європейських студій

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, зазначила, що відносини проходили мірним характером; у зв'язку з делімітацією континентального шельфу розв'язка дійшла аж до

міжнародного суду; було підписано протягом 20 років 50 угод між країнами; а щодо недоліків, видно, що є певна нестача співробітництва у галузі економічного потенціалу обох країн і спільних зусиль перебороти менталітет минулого часу.

Зробивши підсумки, можна сказати, що історичні зв'язки обох народів є дуже глибокі, існує турбота обох країн щодо їх спільного європейського майбутнього, потрібна наполегливість для розгортання позитивних дій, і, найголовніше, що Румунія підтримує Україну в інтеграції до Європейського союзу.

На завершенні культурної акції учасники мали можливість побачити виставку документів та фотогалерею колишніх Послів України в Румунії.

Роман ПЕТРАШУК

Зліва – направо: В. Котик, Р. Теодореску, Юліан Фота і А. Чорояну

Поклик рідного слова

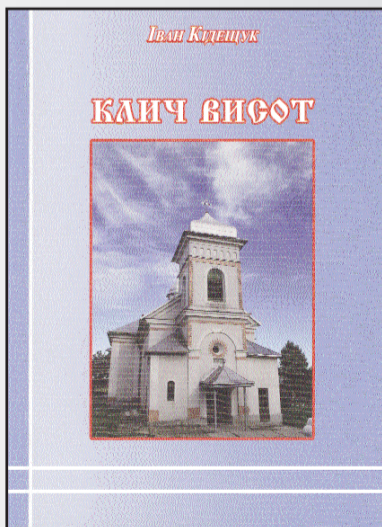
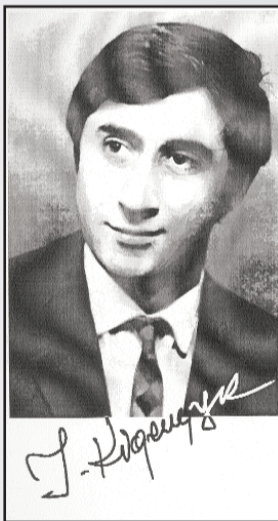
(Штрихи до портрета Івана Кідешука)

(Продовження. Поч. в попередньому номері)

Вони назавжди пополнили допитливого гімназиста якимось особливим артистичним володінням рідною мовою і бездоганним спілкуванням як по-румунськи, так і по-українськи. Мабуть, це був найважливіший урок, засвоєний Іваном Кідешуком у стінах школи, урок, який визначально вплинув на його професійну долю і життєву позицію.

Суть високої і відповідальної місії учителя, наставника й просвітника Іван Кідешук, очевидно, почав розуміти ще з учнівських літ. Тож на час закінчення гімназії уже мав чітко усвідомлений вибір - Сучавський педагогічний інститут, по завершенні якого здобув фах викладача румунської мови. Згодом заочно закінчив відділення румунської та італійської мов Бухарестського університету. Загалом праці учителя-словесника віддав 42 роки.

Професор (саме так, як і в старі добрі часи, шанобливо величають у Румунії вчителів) Іван Кідешук виплекав не одне покоління учнів, вивівши їх на високі життєві орбіти, дав розгін їхнім особистим долям, доклав зусиль, аби сповна реалізувалися їхні здібності й таланти. Воістину, його ім'я – це колосальний заряд енергії мудрого наставника і продуцента

оригінальних педагогічних методик, спрямованих на відкриття дитиною не тільки таємниць безмежного материка знань, а й світу найвищих духовних цінностей.

Педагогічна винятковість Івана Кідешука полягає в тому, щоби закласти в учня не тільки міцні знання з дисципліни викладання, а й посіяти в дитячих серцях почуття національної гордості, уміння сприймати історію свого народу, якою б складною і трагічною вона не була. Талановитий педагог настійно вишукував різноманітні методи формування в підростаючого покоління високих морально-етичних і духовних засад, принципів поведінкової культури особи. Насамперед проповідувалася висока вимогливість до себе в усіх сферах життя, зокрема в навчанні, закладалися основи творчої і дослідницької роботи, організувалися фестивалі української пісні, літературні вечори, зустрічі з діячами красного письменства тощо.

Та найважливіше в педагогічних поглядах Івана Кідешука - положення про роль і значення рідної (материнської, як це чудово звучить по-румунськи) мови в навчанні та вихованні підростаючого покоління.

(Далі буде)

Володимир АНТОФІЙЧУК

ПОБАЖАННЯ РОДИНИ І. ЛІБЕР З НАГОДИ ЙОГО 80-РІЧЧЯ

«Летять роки, як лебеді у вирі,
Життя іде, його не зупинить.
Прийміть вітання наші щирі,
Ще до ста років зичимо прожити!»

Наші побажання шлемо найкращому мужеві, батькові та дідусяві з нагоди сповнення такого гарного ювілею – 80-річчя від дня народження, – дружина Марія, діти – Толя, Іван, Симона та онуки: Лариса, Меліса, Лукас та Амедея.

Зичимо багато років прожити у радості, у творчій насназі вкупі разом з мамою, нами, дітьми і онуками та Вашими піснями, із «Зеленою ліщиною»! Ще бажаємо багато-багато творчої наснаги і задоволення з своєї роботи.

Ваші найщиріші і найближчі – сім'я, яка Вас любить без меж, яка завжди відчувала Вашу допомогу і любов!
На Многії літа!

ПОДОРОЖ ПО МАРАМОРОЩИНІ ЯКОВА ГОЛОВАЦЬКОГО

(Продовження з минулого номера)

Ще здалека Яків Головацький побачив Сегетські вежі, яких золотило призахідне сонце. Поки припливли під місто, причалили до берега, то уже у присмерку попрощався зі своїми товаришами по подорожі.

«Я ввійшов у місто. – пише далі Яків Головацький. – Було вже кілька днів по ярмарку, і в місті мало людей. Вулиці довгі, на передмісті дерев'яні будиночки зведені так, що вікна виходять на вулицю, а двері на подвір'я. Майданчик чи то продовження вулиці охоплює монастир, костюл і ще якийсь будинок, що виглядає острівцем серед ріки. На вулиці є крамниці з салом, що звисає цілими пластами, далі з ремнями, купецьким товаром. Є тут аптеки, шинки, кав'ярні й т. д. Місто мало вигляд безлюдного, був час канікул, і молодь роз'їхалася до батьківських домівок чи розійшлася шукати інших шкіл в Угорщині. Населення містечка строкате – угорці, румуни, українці, євреї... Немає, здається, землі, де б зібралось так багато поліглотів, як в Угорщині: тут часто зустрінеш людей, з якими можна порозумітися по-угорськи, по-німецьки, по-румунськи, по-словацьки, а також по-українськи, по-сербськи, як тут кажуть, «по-рацку». Спричинилося до цього змішане населення, а також шкільна граматики. Один примірник цієї граматики був у мене в руках. Це наче копія або розмножене в Європі видання славного колись Альвара, де при всіх деклінаціях і кон'югаціях є переклад різних зразків на слов'янську, угорську, хорватську, іллірську і, здається, румунську мови. Молодь, що трохи знає латині, починає вивчати з цієї граматики деклінації,

кон'югації і різні правила. Палиця у руках священика – з ордену піярів, або світського професора з гусарським обличчям, «допомагає» пояснювати, викладати, навіть підносить дух... За кілька літ – о диво! хлопець, забувши рідну мову, так кидає навколо латиною, наче яке молоде римлянча встало з гробу».

Довідавшись, що в Сиготі живе один

священик, літератор, Яків Головацький, з великою цікавістю пішов до нього... У кімнаті літератора було брудно, ніякого порядку, повно книжок, порозкидуваного паперу. Вони говорили про різне, потім, приступаючи до справ, що найбільше цікавили Головацького, – пам'ятки про те, коли українці прибули до сигетського краю? Той розповів йому відому байку Аноніма про Альмуса. Тим часом селяни всюди говорили, що всі села біля джерел Тиси на південно-східному узбіччі гір заселені вихідцями з Галичини (з Русі).

«Питав я ще, чи нема якої пам'ятки про те, що в XIV столітті звідси вийшли волохи (молдавани) й заселили нинішні Мультани. Він здивувався, звідки в мене такі відомості. Потім сказав, що, мабуть, у ратуші є якась

латинська хроніка, в якій описано напад татаро-монголів на Угорщину в 1233 році. Додав ще до того, що тут був замок Сегет, який захищав славний герой Зрінї від турків і татар. Мало обізнаний з історією Угорщини, я не смів поправляти вченого, що Зрінї прославив своєю героїською смертю зовсім інший Сегет, який лежить по другому боці угорського королівства, недалеко ріки Драви. Я тільки просив поінформувати мене, на котрім місці стояв цей замок і чи нема яких його руїн? Вчений відповів мені, що замок стояв, мабуть, або на південній, або на західній стороні, і що, можливо, лишилися якісь руїни. Потім ще сказав, що ця країна належала колись Семигороду (Молдавії), і лише в першій половині минулого століття її було приєднано до Угорщини. Про це треба шукати документів у Семигороді. Подякував я вченому за його пояснення і пішов до міського будинку, щоб дізнатися про хроніку, котру він згадав, хоча й не покладав великої надії на слова свого «благовісника». Але, на жаль, я не застав дома пана Шпака (чи як він тут зветься). Тому мусив залишити це до іншої нагоди або переключити цей обов'язок на кого іншого – а сам подався тепер на південь, просто до Семигородської землі».

1) Єзуїт Емануель Альвара (Emanuel Alvares) склав латинську граматику, що довгі роки служила шкільним підручником у Західній Європі.

(Далі буде)

Підготував

Михайло ТРАЙСТА

(За збірником «Подорожі в Українські Карпати», упорядкованим М. А. Вальо – В-тво «Каменярь», Львів, 1993р.)

Святкування 200 років від народження Євгена Гребінки в Клузі-Напоці

(1812-1848)

Український відділ слов'янських мов Клузького університету ознаменував 4 лютого 2012 року ювілей видатного українського поета, байкаря, письменника і перекладача, сучасника і щиро друга Тараса Шевченка, яким був Євген Павлович Гребінка.

Ювілей Євгена Гребінки був організований під егідою Союзу українців Румунії, філії Клуж, головою якого є університетський професор д-р Іван Арделян. Свято було приготовлене викладачами і студентами україністики. Пані лектор Михаела Гербіль, д-р філологічних наук, виступила з роботою «Нема на світі кращого місця, як Полтавська губернія». Дуже цікаво і на високому рівні авторка представила рідні місця поета, його творчість, дружбу з великими поетами: О.С.Пушкіним, І. Криловим, І. С. Тургеневим, уточнила, що Є.Гребінка допоміг викупити з кріпацтва

Тараса Шевченка і видати його «Кобзар» в 1840-ім році. Пан лектор Іван Гербіль, д-р філологічних наук, підготував теж цікаву доповідь на тему «Історичне минуле України у ліриці та прозі Євгена Гребінки».

На румунській мові прочитав свій матеріал Valentin-Mihaita Sulea «Evhen Hrebinka – personalitate marcanta a literaturii si culturii ucrainene din prima jumătate a secolului al XIX-lea».

Аудиторія віддячилась авторам ширими оплесками.

Слідував документальний фільм «На перетині доріг» про роль Євгена Гребінки в долі Тараса Шевченка. Студенти-українці з різних факультетів Клузького університету Михайло Боднарюк, Семен Боднарюк, Іван Бойчук, Олекса Боут, Аделіна-Мирослава Петрецька та Іван-Овідіу Полянчук виконали драматизовані байки: «Ведмежий суд», «Сонце та хмари», «Соловей» і «Ячмінь». Присутні в

залі – викладачі і студенти, університетські професори-пенсіонери і численна аудиторія – мали можливість послухати романс на слова Євгена Гребінки «Очи чёрные» у виконанні Івана Реброва, Луїза Армстронга і хору Російської армії. Ті ж студенти, що виконували байки поета, проспівали на два голоси разом зі своїм викладачем Іваном Гербілем цей чудовий романс.

Ліричний вірш Євгена Гребінки «Українська мелодія» (Ой, мамо, не можна нелюба любить), один із найкращих українських романсів, прозвучав у надзвичайному виконанні української оперної співачки Євгенії Мирошниченко. Романси на слова Євгена Гребінки – це найкращі записи, які постарались придбати для свята його організатори.

На закінченні студентки українського відділу Клузького університету Елена – Мадаліна Мошнігуцу з третього курсу і Нарчіса Семенюк з другого курсу виконали драматизований ліричний вірш «Українська мелодія», виявившись дуже талановитими.

Мотря ОЛЕНЧУК-КРАМАР

Колядки, колядки...

15 січня ц.р. в місті Сігеті на Мараморощині відбувся XIX-ий випуск Фестивалю колядок і зимових обрядів українців Румунії. Після зустрічі Нового 2012-ого року за старим стилем українцями Сігету і навколишніх сіл та святкування Нового року за Юліанським календарем, формації колядників, які прибули зі всіх регіонів, де живуть українці, а також з України, і разом з марамориськими колядниками і парафіянами, взяли участь в літургії в Українській православної церкви. Величаво відправив її протоієрей Микола Лаврюк, доктор теології, разом зі своїм сином, отцем Маріусом. Невеличка українська церква з чудовим іконостасом і розписом стін та куполом була переповнена. Лунали давні традиційні колядки, які всі знають від дідів і прадідів: «Радість нам ся являє», «Нова радість стала», «В Вифлеємі новина» і інші. В своїх національних костюмах наші колядники, як і гості, Вифлеємські вертепи і хор української церкви очарували всіх.

На вулиці, біля української церкви, учасники фестивалю відправились колоною, тримаючи плакат з назвою місцевості, яку представляють. Жителі міста з цікавістю стояли, подивляючи різнобарвні національні костюми, традиційні костюми і маски вифлеємських вертепів.

Фестиваль в залі ім. Віорела Костіна, був урочисто відкритий паном Мирославом Петрецьким головою Марамороської філії Союзу українців Румунії, головним організатором цього фестивалю, ведучими Дмитром Коренюком і Сімоною Малярчук, яка уточнила, що перший фестиваль українських колядок і зимових обрядів був організований в 1993-ому році. (Ми додамо, що за ініціативою пані Ярослави Колотило, радника в Міністерстві Культури). Віршем «Мова рідна», декламованим паном Дмитром Коренюком почало свято. Пан Степан Бучута, депутат української меншини в Парламенті Румунії, вручив дипломи панові радникові Міністерства Культури Василе Тіміш, панові сенаторові Мігаю Бирля, панові префектові Санду Поколу, панові радникові Українського вікаріату, отцю Миколі Лаврюкові і іншим, як подяка за співпрацю з українською громадою; почесні грамоти отримали пан депутат Деркач з України, пан Мирослав Петрецький, заступник пана депутата Степана Бучути, голова СУР Мараморощини і всі голови організацій Спільки українців Румунії. Якщо колядки були підготовлені учителями, професорами музики і священиками, які теж були нагороджені грамотами, то фінансову підтримку забезпечив Союз українців Румунії. Голова СУР, депутат Степан Бучута доклав багато зусиль, щоб успішно провести цей фестиваль.

В фестивалі взяли участь понад 20 формацій колядників і віншувальників.

Першим виступив хор української православної церкви міста Сігета, який приготувала пані учителька Маргарета Лаврюк. Гарні колядки, дзвінкі голоси, традиційні сорочки-гуцулки і «звізда» сподобалися всім. Слідували гості з України, з Хуста, вокальна група «Камертон», диригент Іван Іванович Мішко. Квартет дівчат був на високому рівні, очарувавши зал своїми оригінальними колядками. Старші колядники, з Сучави «Полонинка», отримали щирі оплески за старовинну коляду в супроводі сопілки. Їх костюми специфічні для Буковини: на голові хустка з кашміру, горботка-катрінца, темного кольору суман, на ногах постолі, а в руці трайстинка, з якої брали пшеницю і віншували глядачам. Не менш цікавими були колядники з Ботошанів, керівник пан Семчук. Його «Рогожанка» не тільки колядувала, але і віншувала: «Сію, вію, повіваю, з Новим роком поздоровляю»... Колядники з цього повіту були одягнені в своєму гарному строю: білі сорочки з довгими вишитими рукавами, горботки-катрінци,

киптарі, обшиті чорним смушком, традиційні хустки з кашміру і чорні чобітки. Незабутніми в пам'яті залишилися «Черлені пацьорки» з Делятина, Івано-Франківськ: група молодих колядників в чорних штанах і в довгих стилізованих сорочках з гуцульськими вишивками проспівали кілька гарних традиційних колядок. Керівник – пан Володимир Черленюк.

Поляни були теж в своїх традиційних національних костюмах. Жінки в білих довгих сорочках, підперезані в вовняних витканих платах, а на голові платки (хустини), а чоловіки в білих сорочках, в надрагах (штанах) і в заквітчаних шлеках (капелюхах). І жінки, і чоловіки одягнені в темно-

Верхньорівнянська коляда

Арадські віншувальниці

сивих сукманах (вовняних куртках), взуті в корзанах (постолах). Вони не тільки колядували, але і танцювали. Їх приготувала пані Марія Вечунка. Теж в національному строю гарно колядували учасники фестивалю, які приїхали з повіту Арад. Їх костюми перекликаються з народними костюмами Полян і Рускови; відомо, що їх предки походять з гірських сіл Мараморощини.

Група дівчат-школярок з Бистрого, в сорочках-гуцулках і в темних спідничках, дуже гарно і правильно виконали свої колядки, приготвлені отцем Іваном Арделяном, а молоді виконавці з Кривого в своїй ноші більшість дівчат і кілька хлопців теж добре виконали колядки з рідного села під керівництвом пані учительки Вероніки Рагован.

З Кричунова на фестиваль приїхали 2 формації: група дівчаток в червоних квітчастих спідничках і в білих сорочках в народному стилі, які гарно колядували і прославляли Різдво нашого Спасителя Ісуса Христа, приготвлені пані Іриною Бабінець, а Вифлеємський вертеп показав цю подію в маленькій сценетці, яку приготував пан Василь Шмуляк. І Великий Бичків представив вертеп на фестивалі українських зимових обрядів, як і колядки. Публіка тепло прийняла їх своїми оплесками. Під керівництвом пані Михаєли Микулайчук виступив з оригінальними колядками хор «Рушанка» з Рускови. Їх національний стрій подібний до полянського, але, на відміну від полянців, їх сукмани білі, а хустини з кашміру зелені, квітчасті. Луг над Тисою, його «Веселка», хоч має небагато колядників в своїй формації, проспівала від душі гарні традиційні

колядки. Пані Марія Чубіка, талановита письменниця, згармонізувала їх. Вишавська Долина показала на цім фестивалі стару коляду, приготовлену професоркою української мови Ледією Співалюк. Колядники були одягнені в малинових квітчастих спідничках, в традиційних сорочках, в білих козушках без рукавів з вишивками обшиті темним смушком чоловіки, маючи на голові кучми, а жінки і дівчата хустки з кашміру. Всім присутнім повиншували, виходячи з сцени.

З Тульчі приїхали дві групи: «Чорне море» і «Біла лілея» з далекої Дельти Дунаю. Вони є нащадками запорозьких козаків. Їх гарні коляди і «Меланка» збереглися з давніх давен. Одягнені жінки в темних спідничках, з українськими квітчастими вишивками, в білих сорочках і жупанах з такими ж вишивками, на голові білі хустини. Між ними козак в шароварах синіх, в білій довгій сорочці, підперезаний синім поясом, на голові кучма.

Юнаки-колядники формації «Краснянка» з села Красна гарними голосами проколядували біля стола, накритого білою вишитою скатеркою, на якому по традиції був колач і горілка. Не бракувала стародавня трембіта, якою в давнину «спілкувались жителі в горах».

Український хор «Ронянські голоси» з Вишньої Рівни, яких всі знають не тільки у нас, але і за кордоном, які брали участь на багатьох фестивалях меншин в Румунії і на міжнародних фестивалях в Польщі і Україні: в фестивалі «Родослав» в Івано-Франківську, в Ужгороді і в Києві. В своїй давній ноші, чоловіки в сивих кобатах (куртках з вовни), обшитих шкірою, на голові в морозянках (кучмах), а жінки в квітчастих темночервоних сукнях з кашміру і такого ж кольору ширінках (хустинах), в зелених кобатах, обшитих баршуном (оксамитом) проколядували на високому рівні «Добрий вечір тобі, пане господарю...», «Радуйтеся всі людіє...», «В Вифлеємі новина», і повиншували: «Бувай газдо здоров, здоров» у супроводі акордеоніста Миколи Грижака. Цей виступ був приготвлений паном професором Елеком Опрішаном, а диригентом хору є пані професорка музики Джета Петрецька.

З Банату на цей фестиваль приїхали 2 формації колядників: з повіту Караш-Северін, село Копачели, група «Зелена ліщина», яка не раз брала участь в різних конкурсах та фестивалях українців. Пан професор музики Іван Лібер вже роками є диригентом цього хору. Досконало виконали вони традиційні колядки: «Добрі християни, двері відкривайте», «Коли Божа Мати по світу ходила», «Прийшов Святий вечір» і «У зеленій діброві». Запам'яталися чоловічі вишиванки і жіночі білі, вишиті сорочки, які були в контрасті з чорними сарафанами; з повіту Тіміш, з місцевості Крічова, колядники мали теж спеціальні костюми: вишиті сорочки і довгі стилізовані червоні спідниці з українськими мотивами внизу і такого ж кольору жупани з тими ж мотивами. Їх колядки теж визвали ширі оплески. Колядники з Коштеля, які перший раз беруть участь на фестивалі, від душі проколядували свою коляду. Чоловіча група колядників з Ремет, на закінчення, очарувала всіх своїми чудовими спільними голосами і низкою найкращих українських колядок, між якими стародавня колядка: «Бог Предвічний» та «Небо і Земля».

*Бог Предвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд увесь,
І утішився.*

*Небо і Земля, Небо і Земля,
Нині торжествують,
Ангели-люди, Ангели-люди
Весело празнують.*

Всі колядники, які взяли участь у фестивалі, були запрошені на спільну вечерю, де допізна лунали колядки...

Мотря ОЛЕНЧУК-КРАМАР

Фото автора

ЗОЛОТО ЧОРНОГО МОРЯ

На днях, листуючи сторінки своєї давньої колекції «Літературної України», я натрапив на одну статтю, яка, на мою думку, є дуже актуальною для наших часів, часів економічної кризи, що охопила не тільки Європу, але майже цілий світ. Вирішив, що вона є актуальною, хоча була написана десять років тому, а для наших читачів буде досить цікавою, маючи на увазі, що Румунія знаходиться в аналогічній ситуації, тобто володіє частиною цих ресурсів, що знаходяться в шельфі Чорного моря. (В. Д.)

Чи схожі Україна і Саудівська Аравія? На перший побічний погляд, здається, що жодної подібностей немає і навіть бути не може. Однак це лише на перший погляд. Україна, як і Саудівська Аравія, володіють величезним природно-ресурсним потенціалом. До речі, в Україні стратегічно він більший і, головне, незрівнянно розмаїтіший.

Для нас Саудівська Аравія надзвичайно цікава власним досвідом ефективного використання природно-ресурсного потенціалу «з нуля», за певної відсутності будь-яких коштів на його освоєння. При цьому Саудівська Аравія яскравий приклад не лише раціонального використання нафтових родовищ, а й, що є для нас найголовнішим, відстоювання при цьому власних інтересів, створення законодавчої бази, унеможливлення іноземного контролю над природними багатствами країни, конструювання надсучасного світського характеру держави на тлі збереження і ефективного використання прадавніх національних традицій. Все це дало можливість колись найбіднішій країні арабського світу перетворитися на найбагатшу.

Мало того, в Саудівській Аравії реалізовано гасло: «Від кожного за здібностями, кожному за потребами». Від народження кожен з 20-мільйонного населення країни отримує на власний банківський рахунок від держави подарунок «на зубки» в сумі 100 тисяч американських доларів. Політичні жартуни стверджують,

що комунізм в цій країні став можливим, лише за відсутності комуністичної партії, комуністичної фракції в парламенті та й взагалі за повної відсутності як таких. Вони стверджують, що в державах, де панують комуністи, побудувати комунізм навіть і в принципі неможливо.

Так там же які запаси нафти, заперечать мені ті, які поспішають з висновками. Напевно, річ тут не в нафті, або ж не тільки в нафті. Значні її запаси і в бідних, нестабільних державах. Взяти до прикладу Росію і Венесуелу. Мабуть, таке багатство і щастя залежить не від наявності нафти і газу, а від ефективного, компетентного, патріотичного і незлочинного управління державою.

(Далі буде)

Петро МАСЛЯК,
Віце-президент Академії наук
Вищої школи України.
(«Літературна Україна», №19, 2005р.)

Підготував до друку В. Доліський

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ...

(Закінчення. Поч. на 3 стор.)

терпіння і Божої благодаті для слави Бога, а також Многая і благая літ!

Після того, як один з організаторів фестивалю познайомив нас з містом Львів, всіх нас розмістили в родинах своїх парафіян, де були забезпечені для нас нічліг і харчування.

В неділю ранком 12-го лютого учасники нашого хору брали участь на святій Божественній літургії у церкві Успіння Пресвятої Богородиці, де були запрошені, щоб на місце причасника (поки причащаються священники і архієпископи) заглядував наш хор. Це так і сталося, а наприкінці служби була висловлена нам щира подяка.

Пан Юрій Федів, голова організаційного

Священик Ю. Албічук

комітету, описав мені різні виступи церковних хорів. Мені дуже сподобалися хор храму Святого апостола Петра і Павла (місто Львів), фольклорний обрядовий ансамбль «Ходаки» з Тернопільської області, хор «Преображення» з Києва і т.д.

Чудово виступила пані Маріяна Яра з своїм хором «Відемо» із міста Сянока (Польща), який створений на основі Об'єднання українців Польщі в м. Сянока. Цей хор є відомий своїми пісеньками не тільки у своїй країні, але і далеко за її межами, де проживає українське населення.

До цього хочу додати, що всі присутні в залі, зверх 500 осіб, з нетерпінням чекали виступ в перший раз нашого хору. Так хочу уточнити, що коли наш хор заходив на сцену, всі в залі дали нам велику честь, встали на ноги і зустрічали нас з щирими оплесками. Так само вони поводитися і наприкінці нашого виступу.

Побачивши це явище, отець Ю. Албічук в своєму слові від глибини серця приніс подяку

всім, а саме організаторам та голові Братства за одержаний Диплом.

Кульмінацією свята став виступ хору Братства св. ап. Андрія Первозванного. Вечором всі хори, гості, які брали участь на святі були запрошені разом на вечерю, де мали можливість не лише повечеряти, а ще й познайомитися ліпше між собою та побажати один одному всього найкращого, та щасливого Нового року.

Священик Ю. Албічук і проф. Т. Дмитрик

Колектив редакції «ВС» передає щирі співчуття п. Іляні Дан, автору книги «Український хор» – «Ронянські голоси» – До 60-их роковин» з приводу смерті старшої сестри Марії, яка була не лише доброю сестрою, а і справжнім другом.

Хай з Богом спочиває і хай рідна ронянська земля буде їй пухом!

«ВС»

З великим сумом довідалися, що наша колега Віоріка Руснак, з дому Сервада, випускниця Сігетського українського відділення ліцею ім. Драгоша Воде випуску 1974 р., покинула цей світ на несповнених ще 57 років життя і 17 лютого ц.р. була похована в с. Луг над Тисою, Мараморщина. Залишилась опечалена

єдина дочка – Михаєла, якій передаємо наші щирі, сердечні співчуття і просимо Бога, щоб дав їй сили перенести таку велику, непоправну втрату.

Покійна була надзвичайно доброю колегою, ніжною і гарною, як зовнішністю, так і душевно.

Ми, колишні колеги класу і ліцею, і ті, які знали і шанували покійну, в смутку

хилимо свої голови перед такою несправедливою долею покійної. Два місяці тому її дорогий муж помер на інфаркт серця. То, напевно, не в силі було Віоріці перенести його смерть. Тож тепер вони разом поєднані і на тому, надіємось, кращому і справедливішому світі.

Хай буде тобі, Віоріко, легкою Лужанська земля.

Наші квіти – на твою могилу!

З смутком і великим жалем – колеги-однокурсники Сігетського українського відділення ліцею ім. Драгоша Воде, випуск 1974 р.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ВІТАЄМО МАТЕРІВ ДІТЕЙ НАШИХ ІЗ 8-им БЕРЕЗНЕМ!

Вони – наша гордість!

ОРЕСТ САМБОР

Орест – учень VI-ого класу школи села Рускова, що на Мараморощині.

Початкові класи закінчив на відмінно. За всі чотири роки школи в нього I премія, а за V-ий – II премія.

Зацікавлений такими предметами: біологією, географією та історією.

Колекціонує квіти, головню м'ясоїдні, які доглядає, кормить та обстежує.

Також у нього колекція різних черв'ячків та жуків. Їх може доглядати самий.

Любить сидіти за комп'ютером, читати різні книги, а найбільше твори Ж. Верна.

Ходить літом в походи, екскурсії. Побував на горі Говерлі (Україна), на Попівані, Михайлику та бачив озеро Вендегел.

З батьками відвідав Болгарію і Угорщину.

Хобі: гра на гітарі, дивиться циркові фокуси, магію. Деякі з фокусів пробує перед своїми колегами.

Можливо, колись прочитаємо про

визначного біолога – українця Ореста Самбора?..

Дай Бог! Бажаю йому успіхів!

Марія ЧУБІКА

СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ

Стрітєннє релігійне – це свято, яке відзначають в пам'ять про те, що Діва Марія принесла Ісуса Христа до Храму, коли Йому виповнилося 40 днів. Адже до цього часу жінці заборонено входити до храму.

Коли мати Ісуса разом із Йосипом прийшли з Немовлям до храму Господнього, туди навідався і праведний старець Симеон, який не повірив у можливість народження Спасителя від Діви Марії. І тоді Дух Святий

напророчив йому, що він не помре до тих пір, аж поки не побачить Спасителя. Симеон узяв дитину на руки й поблагословив її. Пророчення здійснилося. Перед смертю Симеон сповістив, що Немовля, яке йому судилося побачити, справді наш Спаситель.

Зустріч Літа із Зимою

За народним повір'ям, Літо зустрічається із Зимою.

Так, Зиму, стару, сиву й зігнуту, попід руки веде Дід Мороз. Натомість Літо – весела, вродлива дівчина. У Зимі одяг подертий, хустка на голові в дірках, торба за плечима порожня, а в Літа одяг новий, гарний, квітами обшитий, а в руках – сніп пшениці.

Зустрічаючись на дорозі, стара баба Зима та молода дівчина Весна жартують і бажають одне одному здоров'я. Літо жартома дорікає Зимі: «Я оце й працювала, а ти поїла й попила!». Вони сперечаються, кому слід піти далі, а кому – повернутися. Якщо цього дня до вечора потеплішає, значить, поки що, більше пощастило Зимі.

«Біле золото» Землі

◆ Сіль ще називають «Білим золотом» Землі. З найдавніших часів сіль оцінювалася нарівні із золотом. Відомо, що без солі життя неможливе.

Історики свідчать, що ще до н.е. люди одержували сіль шляхом випаровування із солоної води озер.

«Солену їжу» вважали священною у древніх євреїв.

За рік доросла людина з'їдає від 6 до 7 кг солі.

У XVIII ст. в Італії морську воду пильнувала поліція: щоб люди її не розкрадали і вдома не добували з неї солі. Адже сіль дорівнювала золоту...

◆ В національному гімні Греції 158 версій. Жоден житель Греції не знає всіх версій своєї країни. Це і зрозуміло!

◆ Ліван – єдина держава на Близькому Сході, на території якої немає пустель.

◆ На відміну від більшості африканських країн, Ефіопія ніколи не була європейською колонією.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ПЕРЕДАЄМО НАШІ СПІВЧУТТЯ ПОТЕРПІЛИМ ВІД ВИБУХУ У МІСТІ СІГЕТІ

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ
ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

«**Р**ідна мова дорога кожному з нас. Рідною мовою ми вимовляємо наші перші слова і найкраще висловлюємо наші думки. Вона є базою, на якій усі люди розвивають свою особистість з моменту свого першого вдиху, і вона є тим, що підтримує нас протягом усього життя. Вона є засобом навчати поваги до самого себе, до своєї історії, до своєї культури і, головне, до інших людей з усіма їхніми особливостями».

Генеральний директор
ЮНЕСКО,
пан КОІХІРО МАЦУУРА

М. ХОРОСНИЦЬКА

МАТУСИН ЗАПОВІТ

Раз казала мені мати:
«Можеш мов багато знати,
Кожну мову шанувати,
Та одну із мов усіх,
Щоб у серці ти зберіг».

В серці ніжну і погідну
Збережу я мову рідну!

Ми теж українці!

Юрій ПАВЛІШ

ЛЮТИЙ

Лютує лютий в небі,
Лютує лютий в далі,
Ще й вітер – у потребі.
У нього крила з сталі.

Летить все вище й вище,
Від низів, аж до неба,
І всюди гостро свище –
Чи треба, чи не треба.

І що вже він не діє
У неутомнім русі!..
Добою володіє,
Віддавшись завір'юсі.

Та все ж, знайшовши днину,
Крізь хмари блисне й сонце, –
Неначе крізь ряднину,
Загляне у віконце.

А лютий все лютує,
Ще не втрачає силу.
Із хмарами пустує, –
Жене по небосхилу.

У ЯКІ ІГРИ ГРАЛИ ДІТИ
ЧОТИРИ ТИСЯЧІ РОКІВ ТОМУ?

Ще можна дізнатися по наскальних малюнках, що збереглися до наших днів, на яких зображені різні дитячі забави. Цікаве те, що дитячі ігри в давнину не дуже багато чим відрізнялися від сучасних. У ті далекі часи діти дуже любили, піднявшись верхи на товариша, кататися на ньому, як на коняці. Або: четверо хлопчиків стоять один за одним, а п'ятий балансує на їх плечах, стараючись утримати рівновагу. Діти бігали і стрибали так само, як і зараз, а ще дуже любили грати у війну. У багатьох саркофагах збереглися малюнки, що зображають цю гру, в яку до цих пір грають хлопчики у всіх країнах світу.

На одному з малюнків зобра-

жена група дітей, що біжать, у центрі групи знаходиться хлоп-

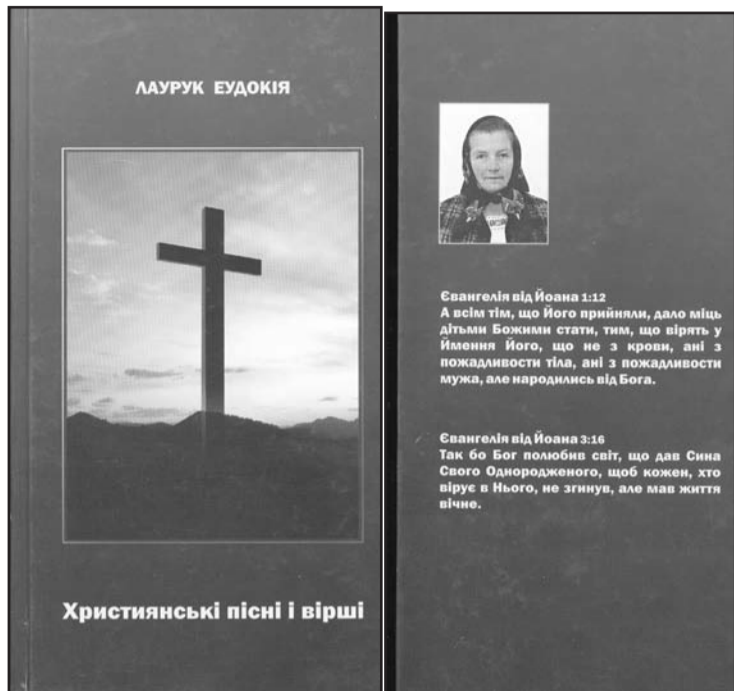
чик із зв'язаними за спиною руками і з маскою лева на обличчі. Це, мабуть, охота. Решта дітей розмахує зброєю із стебел п'їруса. А ще була така гра, коли

діти, стаючи в ряд, на піднятих руках, передавали один одному випрямлене тіло свого товариша. Або, розділившись на дві команди по троє, хлопчики стараються перетягнути канат.

Багато часу приділяли хлопчики спортивним іграм, робили стійки на голові зі схрещеними на грудях руками, або метали загострені палиці в мішені, чи починали боротися парами, а поряд обов'язково стояли уболівальники і підбадьорювали товаришів. Зустрічаються на цих малюнках і зображення дівчаток. Вони більше всього любили грати в м'яч... Отаке!

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

ХРИСТИЯНСЬКІ ВІРШІ ЄВДОКІЇ ЛАВРЮК

Минулого 2011 року у клузькому Видавництві «GEDO» побачили світ три збірки християнської поезії Євдокиї Лаврюк (Боботи), мова йде про два томи україномовної творчості авторки, «Християнські пісні і вірші» і том авторської румуномовної та перекладів з української християнської поезії.

Євдокия Лаврюк народилася 21 травня 1940 р. в селі Верхня Рівна на Мараморощині і разом зі своєю сім'єю (чоловіком, двома синами, дочкою і чотирма внуками) є членами Християнської євангелістської баптистської церкви.

Про свою творчість Євдокия Лаврюк говорить:

«Господь мені подарував талант

писати вірші для Його слави, а також і силу перекласти 450 віршів та пісень з румунської на українську мову: а також багато віршів та пісень я переклала з української християнської поезії на румунську мову. Це мій подарок для людей, які пізнають велику Господню любов до грішного люду, яку нам доказав через жертву Свого Возлюбленого сина Ісуса Христа – Спасителя душ наших».

Євдокия Лаврюк свідомо, що в її творчості, щодо української мови, є багато недоліків, але все ж таки вона впевнена, що зуміла передати своїм читачам, що найголовнішим в світі понад все є передати своє життя в Господні руки.

Вітаємо Євдокию Лаврюк з появленням її збірок і бажаємо їй творчої наснаги.

Лариса-Михаєла ТРАЙСТА

РОЗПОЧАВСЯ СОРОКАДЕННИЙ ВЕЛИКОДНІЙ ПІСТ

«**В**се йде, все минає і краю немає», – читала десь, не пам'ятаю, в якому творі (у «Гайдамаках» Шевченка – н.р.). Але маю нагоду почати цими словами статтю тому, що, коли святкували Різдво Христове цього року, ще і снігу не було, й думали собі, що незабаром і «квіти зійдуть і настане золота весна», як сподівалась колись Леся Українка у своїй вірші «Contra spem spero»; зими далі не було...

Але вже в другій половині зими прийшов сніг, мороз, що насправді настала справжня зима, а весна ще далеко. Так що, хоч ми й відсвяткували чудові зимні свята, переді мною, як здається, сяє ще Віфлємська зірка, яка відкриває радісну перспективу повернення нас до втраченого Єдему, до джерела душевного спокою – єднання з Богом.

Так що поставила все набік, і ми знову рушаємо в дорогу, якою вона може стати для кожного християнина, – Великодній піст.

Сорокаденний піст, що відділяє нас від празника Воскресіння нашого Ісуса Христа, – це лише один дійсний спосіб, але певний, що дає нам можливість ступити на дорогу, яка поведе нас прямо до Бога. Звичайно, піст для християн старшого покоління не є новиною, це

явище переважно не дуже зможе зрозуміти молода генерація християн, тим більше тих, які свою молодість не проводять в християнських сім'ях-родинах, а десь там далеко, працюючи в різних європейських державах. Там, захоплені різними заняттями, мабуть,

не мають часу думати про Великодній піст, а стараються хліб насущний заробляти, щоб було з чим повернутися додому, разом зі своєю сім'єю, тішитися і веселитися з нагоди празника світлого Воскресіння Ісуса Христа.

Читаючи сторінки Святого Письма, я мала можливість дізнатися, як святі проводили своє життя постом і молитвою. Тут слід згадати патріарха Аврама, пророків Мойсея та Лія, котрі постили ще в Старому Завіті й отримали від Бога повноту Божої благодаті.

В Новому Завіті спогадано, що навіть сам Спаситель наш Ісус Христос постив в пустині Карантинії 40 днів і 40 ночей, після чого почав проповідувати слово Боже, навчаючи людей, щоб впізнали правдиву дорогу, яка веде до Спасіння. Не можу не нагадати децю про Святого Єрарха Николая, архієпископа Міраліхійського чудотворця, який дуже подобається мені. Про нього є написано в книзі «Життя Святих»: він ще з дитинства поводить себе не як всі діти. Він, будучи натхненний Духом Святим, споживав в середу і у п'ятницю їжу лише ввечері, і то вже після вечірньої молитви. Батьки його, Теофан і Нона, були дуже побожними, творили добро, були дуже милостивими, прикладом для всіх тодішніх і сьогоднішніх християн.

Розпочався Сорокаденний Великодній піст. Будьмо християнами, говіючими, пістливими, бо це допоможе кожному і всім родинам.

Симона ЛЕВА

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії